

BIULETYN informacyjny

ZARZĄDU GŁÓWNEGO PTTK
PAŹDZIERNIK 1964

Nr 69

w numerze:

	Str.
● Wytoczne Prezydium ZG PTTK do działalności usługowej	1
● Rajd przyjaźni „Szlakami Lenina”	2
● Złota odznaka turystyki kajakowej dla Min. A. Rapackiego	4
● O ochronie zabytków techniki	4
● 10-lecie KTŻ	5
● Kilka uwag o szkoleniu przodowników turystyki motorowej	6
● Z kamerą po kraju	8

WYTYCZNE PREZYDIUM ZG PTTK DO DZIAŁANIA JEDNOSTEK ORGANIZACYJNYCH PTTK W ZAKRESIE DZIAŁALNOŚCI STATUTOWO-USŁUGOWEJ W ROKU 1965

Szybko rozwijający się w Polsce ruch turystyczno-krajoznawczy posiada charakter wybitnie sezonowy, z przewagą ruchu letniego, co powoduje w miesiącach szczytowego nasilenia znaczny niedobór miejsc noclegowych w obiektach położonych w okolicach i miejscowościach szczególnie frekwentowanych.

Podobnie i zakłady gastronomiczne PTTK są w tych miejscowościach nadmiernie przeciążone, obsługując z konieczności, nieprzewidziane, a znaczne ilości pa-santów, korzystających dorywczo z usług żywieniowych w obiektach PTTK.

Celem właściwego przygotowania się do obsługi ruchu turystycznego w 1965 r. w zakresie działalności statutowo-usługowej oraz właściwego opracowania zadań planowanych na ten okres, należy uwzględnić następujące zagadnienia i wytyczne:

I. BAZA NOCLEGOWA

Celem działalności noclegowej PTTK jest zaspokajanie szybko narastających potrzeb krajowego i zagranicznego ruchu turystyczno-krajoznawczego we własnych obiektach, które udzielają pierwszeństwa i zniżek od obowiązujących cen za noclegi wszystkim członkom Towarzystwa posiadającym ponad 1 rok stażu członkowskiego oraz licznym zorganizowanym grupom młodzieży szkolnej.

1. Rozszerzenie bazy

Wobec ograniczonych możliwości rozszerzenia istniejącej sieci punktów noclegowych PTTK drogą inwestowania nowych obiektów stałych o trwałym budownictwie — należy wykorzystać najtańsze sposoby zwiększenia ilości posiadanych miejsc noclegowych, jednak z zachowaniem wymaganego standardu, przez:

- a) stopniową budowę nowoczesnych domków campingowych, położonych przy obiektach stałych PTTK;
- b) zakładanie i rozbudowa samodzielnych obozowisk z domkami campingowymi;
- c) planowe rozszerzenie sieci stacji turystycznych w miejscowościach lub na szlakach o rosnącym ruchu, organizowanych w obiektach stanowiących własność prywatną i eksploatowanych przez ich właścicieli pod firmą PTTK na zasadzie umowy-zlecenia;
- d) organizowanie pomocniczej bazy noclegowej w kwaterach prywatnych eksploatowanych na zasadach prowizyjnych.

2. Rozszerzenie sezonu eksploatacji obiektów PTTK

Należy dążyć do rozszerzania sezonu turystycznego przez szeroko sięgającą informację i umiejętne reklamowanie obiektów oraz stosowanie pozasezonowych zniżek handlowych od obowiązujących cen za noclegi i wypożyczanie sprzętu. Zarząd Główny PTTK zapewni obiektom na ten cel odpowiednie zwiększenia wysokości limitu zatrudnienia i osobowego funduszu plac.

3. Kontrola bazy — stacje turystyczne

Zwiększenie kontroli i analizy eksploatacji bazy noclegowej i żywieniowej administrowanej przez Zarządy Okręgów i Oddziałów, a w szczególności stacji turystycznych pod kątem widzenia konieczności podniesienia średniego stopnia ich wykorzystania, a zatem i rentowności. Należy dążyć do jak najlepszego wykorzystania wyposażenia stacji stanowiącego własność PTTK, przenosząc je ze stacji o małym stopniu wykorzystania ich zdolności usługowej — do miejscowości o niedostatecznej bazie noclegowej.

4. Informacja o obiektach

W terminie do 1 kwietnia 1965 r., zaktualizować sieć stacji turystycznych i kwatery prywatnych zorganizowanych przez PTTK na rok bieżący i w terminie do 1 czerwca podać zaktualizowany stan bazy noclegowej do wiadomości wszystkich ORT-ów, Kół Zakładowych PTTK oraz Rad Narodowych rejonów uprzemysłowionych podając równocześnie dane o świadczonych w tych obiektach usługach turystycznych wraz z aktualnymi na dany sezon informacjami uzupełniającymi.

Zaleca się wykorzystanie możliwości miejscowych w zakresie radioreklamy o obiektach przez informację, gawędy, omówienia itp.

WYTYCZNE PREZYDIUM ZG PTTK

Ciąg dalszy ze str. 1

Zarząd Główny podejmuje analogiczne kroki w zakresie centralnych wydawnictw informacyjnych i reklamy.

5. Nowe formy eksploatacji obiektów

W obiektach o szczególnie trudnych warunkach eksploatacji (położenie, transport itp.), należy dążyć do stosowania formy powierzenia eksploatacji tych obiektów na podstawie umowy-zlecenia osobom prywatnym godnym zaufania, stosując w umowach zasadę przewidywanego lub zryczałtowanego rozrachunku.

6. Wzmocnienie aktywizacji noclegowej

Kierownicy obiektów dołożą wszelkich starań, szczególnie w obiektach o niskim stopniu wykorzystania przelotowości noclegowej — celem bezpośredniego uzyskiwania zamówień noclegowych przez nawiązywanie kontaktu z zakładami pracy, Kółkami Zakładowymi i instytucjami, z których wycieczki są organizowane.

Centralny Rajd Przyjaźni „Szlakami Lenina” stał się już tradycyjną manifestacją turystów wędrujących z wszystkich niemal stron kraju do historycznego Poronina, by złożyć hołd pamięci Wielkiego Przywódcy Proletariatu w miejscu, gdzie żył i pracował.

Jak wielką wartość miała ta manifestacja, obrazuje liczba 4835 turystów, którzy pokonując trudne warunki atmosferyczne (zimno, deszcze — w górach śnieg) wzięli udział w imprezie. Tegoroczny Rajd, związany programowo z obchodami Dwudziestolecia Polski Ludowej wzbogacony został przez włączenie do dyscypliny motorowej, Rajdu Patrolowego 4 sztafet, których trasy biegły z Chelma, Kołobrzegu, Turossowa i Huty im. Lenina. Na 22 trasach Centralnego Rajdu Górskiego uczestniczyła nie notowana jeszcze liczba — 3577 turystów, na 12 trasach pieszych — aż 778 piechurów oraz 280 motorowców i 206 kolarzy — oto plon udziału turystów kwalifikowanych.

Do niewątpliwych osiągnięć zalicza się także wzrost liczby uczestników z organizacji młodzieżowych i szkół. Z pełną satysfakcją obserwowano się drużyny młodzieżowe, biwakujące nawet na trudnych wielodniowych trasach górskich, pieszych i kolarskich. Wymienić tu należy przede wszystkim uczniów Technikum Mechanizacji Rolnictwa ze Zbylitowskiej Góry, którzy wykazali na szlakach pełną sprawność i postawę doświadczonych turystów.

O dużym rozwoju turystyki w związkach zawodowych świadczyły liczne drużyny z WKZZ-ów, wśród których zebrał największą ilość uczestników HCP-Cegielski z Poznania, Stocznia Jachtowa z Gdańska, Kopalnia „Wujek”, WSK-Kalisz, „Eltra” z Bydgoszczy, Cementownia z Chelma, Petrochemia z Płocka — to jedynie część tłumnie niemal repre-

Centralny Rajd Przyjaźni „SZLAKAMI LENINA”

zentowanych Kół Zakładowych PTTK.

Centralną uroczystość przed pomnikiem Lenina w dniu 20 września zainaugurowało przybycie sztafet wszystkich dyscyplin turystycznych z motorowymi na czele. Delegacja hutników z Huty Lenina dokonała uroczystego zapalenia znicza przed pomnikiem, ogniem przywiezionym z VIII Martena Huty, a zasilonym benzyną z płockiej Petrochemii. Po okolicznościowych przemówieniach Sekretarza CRZZ tow. Wiesława Kosa i Wicекonsula ZSRR w Krakowie A. Fabrikowa nastąpiło złożenie wieńców od organizacji społecznych, Horskiej Służby i uczestników Rajdu.

Kulminacyjne zakończenie imprezy stanowiła uroczystość w Zakopanem na stadionie pod Krokwią. Tu, po powitaniu licznie zgromadzonych gości w osobach przedstawicieli władz centralnych — Dyr. Gabinetu Przewodniczącego GKKFiT R. Garbaczeńskiego, Prezesa ZG PTTK — P. Gajewskiego, Sekretarza CRZZ — W. Kosa, Sekretarza Generalnego ZG PTTK — S. Strogulskiego i Sekretarza Krajowej Rady Ogólnozwiązkowej Federacji Sportu, Wych. Fizycznego i Turystyki — W. Wilczka — przez gospodarza Zakopanego, Sekretarza MRN M. Bukalę — kierownik Rajdu Z. Jaworski złożył meldunek Prezesowi ZG PTTK. Z kolei Prezes ZG PTTK tow. P. Gajewski wygłosił przemówienie podkreślające donios-

łą rolę Rajdu, będącego symbolem przyjaźni turystów polskich z narodem rosyjskim. Impreza ta przybiera szczególną wymowę w XX rocznicę Polski Ludowej, gdy bilansujemy osiągnięcia we wszystkich dziedzinach życia, a więc i w turystyce.

W wyniku rajdowego współzawodnictwa na trasach wręczono następujące nagrody:

— Puchar Główny CRZZ za najliczniejszy udział zakładów pracy — Hucie im. Lenina (już po raz trzeci).

— Sprzęt biwakowy (2 namioty), nagrodę GKKFiT za najliczniejszy udział drużyn młodzieżowych — Technikum Mechanizacji Rolnictwa ze Zbylitowskiej Góry,

— Puchar przechodni ZG PTTK dla motorowców — Oddział PTych przy Zakładach HCP-Cegielski w Poznaniu,

— Puchar przechodni WKZZ-Kraków dla turystów górskich — Oddział PTTK Huty im. Lenina,

— Puchar przechodni Rady Huty im. Lenina dla kolarzy — Oddział PTTK w Nowej Hucie,

— Puchar przechodni Okręgu PTTK-Kraków — drużyna młodzieżowa PTTK HCP-Cegielski,

— Puchar przechodni TKKF dla najlepszego zespołu TKKF drużyna TKKF z Krakowa.

Niezmiernie miłym akcentem uroczystości stało się wręczenie przez Dyr. R. Garbaczeńskiego odznaczeń „Zasłużonego Działacza Turystyki” wieloletnim aktywistom woj. krakowskiego: Ignacemu Bujakowi, Jerzemu Bukowskiemu, Honoracie Rysz i Zbigniewowi Roni.

Kończąc część oficjalną uroczystości, barwna defilada turystów na tle wypełnionego przez widzów stadionu stanowiła imponujący wyraz popularności tej jedynej w swoim rodzaju masowej imprezy.

(K. I.)

DO DZIAŁALNOŚCI USŁUGOWEJ

ne, rezerwując miejsca zamówione przez ORT i zachowując rezerwę dla turystów indywidualnych.

7. Analiza dzierżaw

Poddać szczegółowej analizie ekonomicznej wysokość rocznych czynszów dzierżawnych pobieranych przez PTTK od dzierżawców prywatnych lub wspólnych, eksploatujących obiekty lub działalności PTTK (np. żywienie, noclegi, wypożyczanie sprzętu) na zasadzie umów dzierżawnych (zmiana cenika noclegowego od 1963 r.), podniesienie ceny opału i energii oraz inne warunki zewnętrzne mogące wpłynąć na wysokość czynszu dzierżawnego.

8. Poziom usług

Należy dążyć do stałego podnoszenia poziomu usług w obiektach PTTK oraz zachowania i pogłębiania ich charakteru turystycznego — przez odpowiedni dobór i szkolenie personelu, przez organizowanie konkursów czystości, estetyki urządzenia wewnątrz, uprzejmości i sprawności obsługi.

Wzrost obrotów

W miarę wzrostu ruchu turystycznego i obrotów w działalności noclegowej, należy dążyć do osiągnięcia poprawy wyników ekonomicznych działalności obiektów w porównaniu z wynikami osiągniętymi w roku 1964.

10. Znakowanie i informowanie o obiektach

Wobec niedostatecznego znakowania informacyjnego i kierunkowego do obiektów, należy zwrócić szczególną uwagę, aby wszystkie punkty usługowe PTTK były wyraźnie i estetycznie znakowane i reklamowane na stacjach dojazdowych PKP i PKS oraz na szosach i drogach dojazdowych w odpowiednim promieniu dookoła obiektu.

II. BAZA ŻYWIENIOWA

Działalność gastronomiczna prowadzona w obiektach PTTK jest otwarta dla wszystkich, aczkolwiek pierwszym jej przeznaczeniem jest wyżywienie turystów korzystających z noclegów w danym obiekcie.

Wobec niedostatecznej sieci zakładów żywienia w Polsce oraz zupełnego ich braku na terenach niezagospodarowanych (góry i szlaki wodne), punkty ży-

wienia PTTK są w okresach sezonu przeważnie przeciążone obsługiwaniem nieobliczalnej, a nieraz znacznej ilości pasantów.

1. Uproszczenie systemu rozliczeń

Jednym z poważnych czynników, mających na celu usprawnienie działalności żywieniowej w obiektach PTTK, jest wprowadzenie projektowanego systemu uproszczonych obliczeń marży gastronomicznej. Biorąc pod uwagę ciągle trudności powodowane brakiem kwalifikowanego personelu w gastronomii, system ten polegający na stosowaniu jednej wysokości marży dla danej kategorii zakładu — zamiast stosowanych obecnie szeregu różnorodnych grup marżowych — przyczyni się w poważnym stopniu do usprawnienia pracy oraz zapewni prawidłowość kalkulacji i rozliczeń w tej działalności.

2. Modernizacja zakładów

Należy dążyć do usprawnienia pracy zakładów gastronomicznych poprzez:

- a) zmechanizowanie urządzeń, czyli doposażenie obiektów w odpowiednie maszyny gastronomiczne,
- b) modernizację pomieszczeń przez przebudowę i adaptację.

3. Szkolenie personelu

Istnieje stała konieczność podnoszenia kwalifikacji zawodowych pracowników gastronomii. Należy więc zwrócić szczególną uwagę na zagadnienie szkolenia pracowników we własnym zakresie w zakładach PTTK. Organizatorami szkolenia powinny być Okręgi, BEF i Zespoły Obiektów.

4. Jakość produkcji i poziom usług

Należy dążyć do stałego:

- a) podnoszenia jakości produkcji gastronomicznej przez przestrzeganie zasad właściwej technologii produkcji potraw,
- b) podnoszenia poziomu usług w zakresie kulturalnej i sprawnej obsługi konsumentów.

5. Kontrola działalności żywieniowej

Jednym z zasadniczych czynników warunkujących realizację wytycznych dla działalności żywieniowej jest systematyczna kontrola właściwej funkcjonalności zakładów prowadzonych przez PTTK, a w szczególności zakładów żywienia w obiektach administrowanych przez Zarządy Oddziałów.

ciąg dalszy na str. 6

Wszystkie drogi prowadzą do Zyrardowa

(korespondent „Trybuny Mazowieckiej” pisze:)

Sobota, 5 września. Zyrardów już od rana przygotowany na przyjęcie gości z całego kraju. Odbywa się tu Ogólnopolski Złot Turystów pod nazwą „Mazowieckimi szlakami 20-lecia do Zyrardowa”. Na ulicach miasta gęsto rozlepione plakaty i kierunkowskazy. Wzdłuż oznaczonej trasy jadą i maszerują turyści. Mają już za sobą wiele przebytych kilometrów. Motorowcy i kolarze wyruszyli z Płocka, Puituska, Siedlec, Warki. Piechurzy rozpoczęli swą wędrowkę w Bolimowie, Jaktorowie, Radziwiłłowie. Teraz zbliżają się do celu swej wyprawy.

Do mety „dobija” coraz więcej turystów. Przyjeżdżają drużyny motorowe z Iwicznej, Siedlec, Mińska, kolarze ze Skierniewic. Zjawia się

jeden z nestorów mazowieckiej turystyki p. Markowski, zwany tu „księciem ziemi grójeckiej”. Spotykają się starzy znajomi. Wspominają poprzednie zloty, rajdy, wędrowki. Mimo, że „mają w nogach” wiele kilometrów, nie czują się zmęczeni. Wyruszają zwiedzić miasto i zyrardowskie zakłady pracy. Tu już tacy ludzie — muszą wszystko zobaczyć, obejrzeć.

A wieczorem, o zmroku trybuna toru kolarskiego zapełniły się. Zebrało się ponad 3 tys. osób. Oprócz turystów, przybyło tu wielu miejscowych mieszkańców, by uczestniczyć w otwarciu zlotu. W uroczystości wzięli udział m. in. przewodniczący WKKFIT Marian Wójcik, wiceprezes ZG PTTK Feliks Gofbiowski, wiceprezes ZOM PTTK Mieczysław Sobkiewicz oraz przedstawiciele władz miejskich i partyjnych. Po krótkiej części oficjalnej wyruszyły sztafety turystów-motorowców, by wziąć udział w manifestacji antywojennej i oddać hołd poległym w II wojnie światowej.

Następnie przy wielkim ognisku odbyła się część artystyczna.

Niedziela — drugi dzień zlotu rozpoczął się bardzo wczesnie. Już o godz. 5 rano wiele osób wyruszyło do lasu na grzyby. Wprawdzie grzybów dużo nie znaleźli jednak z wycieczki byli zadowoleni. Po śniadaniu inna grupa zwiedziła Muzeum Historii Ruchu Robotniczego.

Część uczestników wzięła udział w konkursie sprawnościowym rozbijania namiotu. Najlepszymi okazali się tu druhowie Opaliński i Latek z zyrardowskiego hufca ZHP.

Podczas uroczystego zakończenia zlotu podsumowano wyniki wspólnozawodnictwa między turystami. Wśród motorowców zwyciężyli pracownicy Zakładów Lamn Oscyloskopowych z Iwicznej, wśród kolarzy drużyna ze Skierniewic, a wśród piechurów najlepsze koło PTTK z Grodziska. Wszyscy zwycięzcy otrzymali nagrody.

Na zakończenie trzeba podkreślić bardzo dobrą organizację imprezy. Zasluga w tym miejscowych działaczy, władz miejskich oraz harcerzy. Należy się im za to duże słowa uznania.

A. Bon.

WYTYCZNE PREZYDIUM ZG PTTK DO DZIAŁALNOŚCI USŁUGOWEJ

Ciąg dalszy ze str. 3

6. Poprawa wyników

Wobec stale rosnących obrotów gastronomicznych, należy dążyć do poprawy wyników ekonomicznych w porównaniu z wynikami roku ubiegłego.

7. Poprawa wyników przez nowe formy eksploatacji

Należy dążyć do wprowadzenia w wybranych obiektach prowizyjnego systemu, lub zasady zryczałtowanego rozrachunku przy eksploatacji działalności gastronomicznej, co ma na celu poprawę wyników eksploatacyjnych w danym obiekcie.

III. REMONTY, DOPOSAŻENIE, KONSERWACJA

Zarządzenie Nr 71 Przewodniczącego GKKFiT z dnia 6 sierpnia 1964 r. w sposób wyraźny reguluje zasady tworzenia funduszu na remonty, zakup wyposażenia i konserwację w obiektach PTTK.

Z uwagi na fakt, że limit na powyższy cel został ustalony na zł 1 100.— w skali rocznej od 1 miejsca noclegowego, jednostki terenowe PTTK odpowiednio wcześniej będą miały rozemnie, jakimi kwotami dysponują.

Celem właściwej realizacji przydzielonych środków, jednostki PTTK winny dążyć do:

- realizacji zadań w obiektach, których stan techniczny czy też stan wyposażenia jest niezadawalający,
- centralizacji środków na poszczególne zamierzenia tak, aby całość planowanego zadania mogła być zakończona,

- aktualnego prowadzenia robót konserwacyjnych w obiektach w zakresie ich stanu technicznego, posiadanych maszyn i urządzeń oraz sprzętu i wyposażenia.

IV. WYPOŻYCZALNIE SPRZĘTU TURYSTYCZNEGO

Obecny stan wyposażenia i urządzeń wypożyczalni sprzętu turystycznego PTTK wymaga gruntownej po-

prawy, aby mógł odpowiadać potrzebom szybko rosnącego zapotrzebowania oraz był oparty o takie wyniki ekonomiczne, które w pełni będą w stanie zabezpieczyć odtwarzanie zużywanego sprzętu turystycznego posiadanego przez wypożyczalnie we właściwym asortymencie, właściwej ilości, odpowiednio konserwowanego i magazynowanego.

W związku z czynionymi przez Zarząd Główny staraniami o przydział znacznych środków finansowych dla wypożyczalni sprzętu, należy:

1. Przygotować się do planowego rozszerzenia sieci i wyposażenia wypożyczalni w punktach frekwentowanych, zarówno recepcyjnych jak i ekspedycyjnych, opracowując plany zakupów wyłącznie w granicach podstawowego asortymentu sprzętu, jak: kajaki turystyczne i łodzie odpowiednie do miejscowych warunków, narty turystyczne, namioty małoosobowe, matyce pneumatyczne itp.

W budżetach jednak nie należy wstawiać kwot potrzebnych na ten cel.

2. W miarę możliwości stosować przy eksploatacji wypożyczalni sprzętu zasady umowy-zlecenia, oparte na systemie prowizyjnym lub zryczałtowanego rozrachunku.

3. Dążyć, aby wyniki ekonomiczne eksploatacji wypożyczalni sprzętu nie przyniosły strat po uwzględnieniu wszystkich kosztów eksploatacyjnych oraz przewidzianych kosztów corocznego doposażenia wypożyczalni w skali około 15% wartości posiadanego sprzętu, wg cen jego zakupu.

4. Położyć szczególny nacisk na maksymalne wydłużenie okresu eksploatacji wypożyczania sprzętu, a w szczególności na:

- prawidłowe składowanie,
- prawidłowe konserwowanie i naprawy,
- dokładne oględziny przy zwrotach po wypożyczeniu, celem regresu za ewent. uszkodzenia,
- konserwację sprzętu,
- kontrolę sprzętu przy zwrotach,
- konserwację i naprawy.

Prezydium ZG PTTK

Złota odznaka Turystyki Kajakowej DLA MINISTRA A. RAPACKIEGO

Wśród pięknej scenerii jeziora Bachotek zebrała się w dniach 5—6 września kadra turystyki kajakowej PTTK na II Ogólnopolskim Zlocie Przodowników. 150 przodowników turystyki kajakowej dyskutowało, radziło i dzieliło się swymi doświadczeniami z tegorocznego sezonu, aby ustalić kierunki działalności programowej na rok 1965. Rola przodownika kajakowego w środowisku młodzieżowym, — na terenie własnego zakładu pracy, rozwój szkolenia przodowników, praca kierownika i instruktora szkółek kajakowych i wędrownych wczasów kajakowych PTTK, rozszerzenie elementu turystyczno-krajoznawczego we wszystkich wodniackich imprezach PTTK — oto w skrócie zagadnienia, nad którymi koncentrowały się obrady.

W dniu 5 września przodownicy Złotu złożyli hołd ofiarom faszyzmu, pomordowanym na lewym brzegu jeziora Bachotek.

Upamiętniając działalność jednej z najwybitniejszych działaczek turystyki kajakowej w Polsce, związaanej szczególnie blisko z terenem jeziora brodnickiego — Marii Okołów-Podhorskiej, dokonano na zakończenie Złotu uroczystego odsłonięcia kamienia przy stancy jej imienia.

W obradach i uroczystościach złotych uczestniczyli przedstawiciele Zarządu Głównego PTTK w osobach: Generalnego Sekretarza PTTK tow. St. Strogulskiego i Skarbnika ZG — W. Kwaśniewskiego i inż. L. Dobruckiego.

Polski Związek Kajakowy reprezentował na Zlocie Wiceprzewodniczący PZK — M. Plebańczyk.

Do najmiłszych chwil Złotowych zaliczyć niewątpliwie należy poprowadzone wzorowo przez Oddział PTTK w Brodnicy sobotnie ognisko turystyczne, na które przybył owa- cyjnie witany minister spraw zagranicznych Adam Rapacki, znany sympatyk ziemi brodnickiej i turystyki wodnej. Na bezpośrednich rozmowach z ministrem spędzili uczestnicy jeden z niezapomnianych wieczorów wodniackich, zakończony wręczeniem miłemu gościowi honorowej złotej Odznaki Turystyki Kajakowej.

To, że Złot odbywał się przy wyjątkowo sprzyjającej aurze i w ściśle turystycznych warunkach (na polanach leśnych nad jeziorem Strazym i Bachotek), a organizatorzy imprezy — Oddział PTTK w Brodnicy, wywiązali się niezwykle sprawnie — zadecydowało o serdecznej i koleżeńskiej atmosferze.

(K. J.)

O OCHRONIE ZABYTKÓW TECHNIKI

Ochrona zabytków techniki nie posiada tak dawnych i bogatych tradycji, jak ochrona niektórych innych kategorii zabytków. Wynika to przede wszystkim stąd, że zrozumienie znaczenia zabytków techniki jako dokumentów kultury narodowej zaczęło się w Polsce ugruntowywać stosunkowo od niedawna. Procesu tego nie można zresztą do dziś uważać za zakończony; stara maszyna, narzędzie czy urządzenie mechaniczne często jeszcze obecnie oceniana jest jako rzecz nieprzydatna, którą nie warto się zajmować, chyba tylko jako materiałem przeznaczonym na złom. Warto podkreślić, że tego rodzaju stanowisko nie jest odosobnione w opinii społecznej. Trwałym jest przyzwyczajenie uznawania wartości zabytkowej jedynie w dziełach sztuki i pamiątkach historii, zapominając przy tym, że dokumenty dawnej techniki to także pamiątki historyczne i to świadczące o podstawowym odcinku działalności ludzi w minionych okresach.

Zabytkiem techniki nazywamy każdy dokument materialny ilu-

ciąg dalszy na str. 7

10-lecie

KOMISJI TURYSTYKI ŻEGLARSKIEJ ZG PTTK

Komisja Turystyki Żeglarskiej przy Zarządzie Głównym PTTK zorganizowała konferencję prasową w Swinoujściu, zapoznając na niej dziennikarzy z 10-letnią historią i aktualnymi problemami żeglarstwa turystycznego. Tyle bowiem lat mija właśnie od chwili powołania tej Komisji przy władzach centralnych Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego.

W ciągu minionego 10-lecia stan posiadania PTTK-owskich żeglarzy urosł do 8 jachtów morskich, 4 ośrodków szkolenia żeglarskiego, 26 przystani oraz 750 klubowych i prywatnych łodzi żaglowych. Sprzęt ten i urządzenia służą członkom 50 klubów i sekcji żeglarskich PTTK. Organizacje te zrzeszają ok. 4,5 tys. członków, w tym 2200 osób w podstawowym stopniu żeglarza, 680 sterników jachtowych, 115 sterników morskich i 40 kapitanów jachtowych.

Marzeniem każdego żeglarza jest udział w rejsie morskim, toteż Zarząd Komisji Turystyki Wodnej PTTK robi wszystko, aby 8 morskich jachtów było w krótkim sezonie letnim jak najlepiej wykorzystanych. W ub. roku zorganizowano na nich 43 krajowe i 12 zagranicznych rejsów, uczestniczyło w nich 500 osób. W b. sezonie w 11 zagranicznych i 41 krajowych rejsach wzięło udział 520 osób. Wyraźnego postępu w tej najatrakcyjniejszej dziedzinie turystyki wod-

nej należy się spodziewać w przyszłym roku, gdyż do tego czasu szczecińska stocznia jachtowa przekaże PTTK 2 nowe jednostki morskie.

Jedynym jachtem umożliwiającym szkolenie kapitanów jachtingu dla potrzeb PTTK jest „Polonia” — jednostka wyposażona w ponad 100 m kw. żagli i silnik spalinowy. Przez pokład tego jachtu przewija się rocznie ponad 100 żeglarzy, którzy godzą się na brak elementarnych wygod, aby tylko uczestniczyć w rejsach pod żaglami „Polonii”.

Marzeniem żeglarzy morskich PTTK jest posiadanie własnej bazy dla 10 jachtów i zaplecza technicznego, niezbędnego do ich obsługi i konserwacji.

Obecnie jachty Towarzystwa są rozrzucone po przystaniach innych klubów żeglarskich, a za ich remonty trzeba słono płacić stoczniom jachtowym. Najdogodniejszym miejscem dla takiej bazy byłoby Swinoujście, dysponujące jeszcze wielu wolnymi odcinkami nabrzeży.

Na podkreślenie zasługuje praca społeczna samych żeglarzy. W ub. roku poświęcili oni swym jachtom i łodziom około 120 tys. godzin pracy. Niestety w prymitywnych warunkach nie są oni w stanie wszystkiego wykonać.

Zgodnie z wytycznymi Zarządu Głównego PTTK, we wszystkich Okręgach PTTK odbywają się Plenarne zebrania Zarządów razem z Okręgowymi Komisjami Młodzieżowymi oraz przedstawicielami Kuratoriów Szkolnych, KW ZMS, ZW ZMW, ZW LZS, KCH ZHP, ROZSP, poświęcone omówieniu uchwał ZG PTTK w sprawie włączenia szkolnego ruchu krajoznawczo-turystycznego do działalności Towarzystwa oraz ujęły o współdziałaniu ZMS i PTTK w zakresie rozwoju turystyki wśród młodzieży.

Plena w sprawie powyższych uchwał zostały już zwołane przez Zarząd Okręgu Mazowieckiego, Białostockiego i Olsztyńskiego. Należy podkreślić, że wszystkie zebrania zostały przygotowane bardzo starannie. Wszędzie z wielkim zadowoleniem witano podjętą inicjatywę przez PTTK w zakresie rozwoju młodzieżowego ruchu turystycznego.

Dyskusję toczącą się nad uchwałami cechowała rzeczowość i troska o właściwy rozwój turystyki młodzieżowej.

Dyskutanci zwracali uwagę na doniosłość tych uchwał w dalszej programowej i organizacyjnej działalności PTTK. Wskazywali również na wielkie obowiązki i zadania, jakie w związku z tym stają przed Towarzystwem.

Jednym z naczelnych zadań, jakie się wyłaniają, jest szkolenie organizatorów turystyki dla potrzeb młodzieży szkolnej. Ze względu na specyfikę szkoły wskazywano na konieczność szkolenia przede wszystkim nauczycieli-opiekunów SKKT, słuchaczy Studiów Nauczycielskich

REALIZACJA UCHWAŁ PTTK W ZAKRESIE ROZWOJU TURYSTYKI WŚRÓD MŁODZIEŻY

i młodzieżowego aktywu turystycznego.

Podkreślano wielką rolę wychowawczą organizowanie imprez turystycznych przez samą młodzież, jedynie pod kierunkiem nauczycieli. Szczególnie dobrą wolę w tym zakresie wykazały władze szkolne w Białymstoku, które zobowiązały się przenieść treść uchwały do wszystkich nauczycieli wykorzystując do tego celu okręgowe konferencje nauczycieli, przede wszystkim takich specjalności jak geografów, biologów, historyków i wychowania fizycznego.

Omawiając problem szkolenia młodzieży, popularyzację i rozwój różnorodnych form turystyki wskazywano na ważny problem, jaki stanowi brak w PTTK dostatecznej i taniej bazy noclegowej dla potrzeb młodzieży, jak również niedostatecznie zaopatrzone wypożyczalnie sprzętu dla młodych turystów (właściwe rozmiary butów, nart, plecaków, jak również dostateczna ich ilość).

Z interesującą propozycją w tym zakresie wystąpił Komitet Wojew. ZMS w Białymstoku, proponując, aby PTTK przejmował wszelkiego rodzaju obiekty nadające się, po ma-

łym remoncie, na urządzenie stanic lub tanich baz noclegowych, a do remontu ich wykorzystać pracę Ochotniczych Hufców Pracy. KW ZMS wyraża gotowość pomocy w tym zakresie.

Stwierdzono ogólnie, że baza noclegowa PTTK jest za droga dla młodzieży szkolnej i należałoby zastanowić się, czy w okresie pozasezonowym nie udostępnić jej dla młodzieży po niższej cenie. Niezwykle pożyteczny w tej sprawie był głos Dyrektora BEF w Olsztynie, który stwierdził, że istnieje możliwość udostępnienia dla młodzieży w okresie pozasezonowym sprzętu i noclegów o 50% taniej niż normalnie w sezonie. Propozycja powyższa wydaje się godna poparcia i spopularyzowania.

Wprowadzenie w życie powyższych uchwał nakłada duże obowiązki przede wszystkim na Okręgowe Komisje Młodzieżowe i dlatego Zarządy Okręgów winny udzielić im daleko idącej pomocy, dokonywać oceny pracy Komisji, jak to miało miejsce w Białymstoku.

Oceniając wstępnie wprowadzanie w życie uchwał ZG PTTK należy stwierdzić, że napotkały one na przygotowany grunt. Istniała już bowiem w terenie od wielu lat współpraca władz szkolnych i organizacji młodzieżowych z PTTK na odcinku rozwoju ruchu turystycznego wśród młodzieży. Porozumienie na szczeblu centralnym pozwoliłoby tej współpracy przyjąć pewne formy organizacyjne i opracować wspólny program działania w tym zakresie.

(RC)

W sprawie daty zgonu ALEKSANDRA JANOWSKIEGO

W związku z dwudziestą rocznicą zgonu Aleksandra Janowskiego, Twórcy i Honorowego Prezesa Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego, staje się koniecznością ostateczne ustalenie daty zgonu tego wielkiego krajoznawcy.

Jak wiadomo, Janowski zmarł w czasie powstania warszawskiego. Na noszach wyniesiono go z płonącej Warszawy z domu przy ul. Wspólnej Nr 16 i umieszczono w prowizorycznym szpitaliku w Komorowie pod Warszawą, gdzie zmarł i gdzie w pobliskim lesie pochowany został bez trumny na prowizorycznym cmentarzu liczącym już wówczas około 20 mogił.

Panowały tu wtedy warunki życia frontowego. Nie było czasu i warunków na pisanie metryk zgonu, na wykonanie choćby skromnej trumny.

Gdy po zakończeniu działań wojennych restytuowane zostało Polskie Towarzystwo Krajoznawcze i gdy nieco okrzepło w swoich pierwszych działaniach organizacyjnych, zajęło się uroczystym pogrzebem swego Honorowego Prezesa. Na podstawie różnych danych ustalono datę zgonu Janowskiego na 8 października 1944 r. i datę tę podaje m. in. Biuletyn PTK Nr 7(14) z 1947 r. Zaś Biuletyn PTK Nr 6(13) z tegoż roku podaje datę zgonu Janowskiego na 9 października 1944 roku i ta data zgonu podana została na tabliczce przy trumnie Janowskiego złożonej już na Powązkach.

Obie te daty okazały się nieściśle. W czasie uroczystego pogrzebu Aleksandra Janowskiego zorganizowanego, jak wiadomo, na koszt Państwa, w roku 1947 powstała potrzeba okazania się metryką zgonu, wydaną przez Urząd Stanu Cywilnego. Tej metryki do tej pory nie było. Komitet Pogrzebowy zakrzętnął się przy załatwianiu tej sprawy i uzyskał dokument treści następującej:

RGO
Polski Komitet Opiekuńczy
Sochaczew Błonie
Delegatura w Komorowie

PROTOKÓŁ NR 23

Dnia 14 października roku tysiąc dziewięćset czterdziestego czwartego w osiedlu Komorów Wille powiatu Sochaczewskiego Błońskiego w szpitalu RGO o godz. 6 rano w obecności świadków Doktora Kazimierza Piechowicza i Tadeusza Mrozowskiego — sanitariusza zmarł Aleksander Ludwik Janowski, urodzony dnia 2 października roku tysiąc osiemset sześćdziesiątego szóstego w Warszawie, syn rodziców nieustalonych, wyznania rzymsko-katolickiego, nauczyciel-podróźnik, ostatnio zamieszkały w Warszawie przy ulicy Wspólnej Nr 16, legitymujący się kartą rozpoznawczą 535 335 wydaną przez Stadthauptmanna w Warszawie dn. 29.V.1943 roku. Zmarłego pochowano na cmentarzu tymczasowym na Ziełcu w Komorowie mogily Nr 19 bez trumny.

(→) Talmont

Sołectwo Komorów Wille
Gmina Helenów, poczta Pruszków
(→) Dr Kazimierz Piechowicz
(→) T. Mrozowski

Opis dokumentu poświadczony przez dr Teodora Swiniarskiego, przewodn. Komitetu Opieki Społecznej w Komorowie znajduje się obecnie w archiwum Zarządu Głównego PTTK w Warszawie. Daty na tym dokumencie nie ma.

Na podstawie tego protokołu Urząd Stanu Cywilnego rzymsko-katolickiej parafii w Pęcicach gm. Skorsze, pow. Pruszków wydał świadectwo zgonu, stwierdzające, że Aleksander Ludwik Janowski, syn Jana i Anieli zmarł w Komorowie Wille dnia czterdnastego października 1944 roku. Metryka zgonu nosi datę 10.X.1947 roku.

A więc: data zgonu Al. Janowskiego — 14.X.1944 r. Ekshumacja zwłok w Komorowie — 17.X.1947 r. Uroczysty pogrzeb w Alei Zasłużonych na Powązkach — 18.X.1947 r.

Odsłonięcie pomnika (wg projektu prof. B. Pniewskiego) na Powązkach — 10.X.1950 roku.

Kazimierz Staszewski

Nad programem szkolenia przodowników turystyki motorowej kilka uwag i propozycji

W ciągu kilku minionych lat na 8 centralnych kursach zorganizowanych przez Komisję Turystyki Motorowej ZG PTTK przeszkolono ok. 600 kandydatów do tytułu Przodownika Turystyki Motorowej. Liczba to dalece niedostateczna wobec żywiłowego rozwoju tej dyscypliny turystycznej w naszym kraju. Dlatego Komisja kontynuuje z całą energią realizację dalszych planów szkolenia kadr przodowniczych, udoskonalając i rozszerzając programy kursów w przystosowaniu do ogólnego postępu i rozwoju turystyki motorowej, do rosnących potrzeb i wymagań jej uczestników.

Od 1 stycznia br. obowiązuje nowy program szkolenia. Zakłada on dwustopniowy system kursów (okręgowe i centralne) oraz zróżnicowanie tematyki wykładów dla obu stopni. Stanowi to niewątpliwie postęp ale nie wyczerpuje możliwości wielu jego zmian i udoskonaleń.

Dużym postępowaniem jest wprowadzenie do nowego programu szkolenia przodowników turystyki motorowej wielu pożytecznych tematów wykładów jak: umiejętność zwiedzania i atmosfera na wycieczce, psychologia, kultura i bezpieczeństwo jazdy. Z uwagi na powtarzanie się tematu w programach kursów obu stopni warto by na centralnym mówić np. o kompleksowej kulturze turystycznej, ochronie zabytków i przyrody, przepisach prawnych, ubezpieczeniach, a także o jednej z najważniejszych funkcji przodowników wszystkich dyscyplin turystyki kwalifikowanej — funkcji działacza oświatowego, przekazującego uczestnikom imprez turystycznych pokazną sumę treści poznawczych oraz takich tematów jak: technika planowań trasy, opracowanie i wygłoszenie prelekcji z zastosowaniem epidiaskopu i innych form propagandowych.

Oto zagadnienia, które powinny znaleźć miejsce w programie szkolenia przodowników, nie tylko zresztą turystyki motorowej.

Wzbogacić także należałoby formy pracy przodowników, stosowane w codziennej działalności na terenie kół zakładowych, terenowych, klubów itd., organizując np. quizy krajoznawcze różnych typów, gry terenowe, wycieczki, wieczornice filmowo-tekstowe, spotkania z autorami prac krajoznawczych itd. Form tych jest wiele i czas chyba najwyższy zebrać je i opracować metodycznie, upowszechnić je wśród działaczy wszystkich dyscyplin turystycznych dla podniesienia atrakcyjności i oddziaływania wychowawczo-oświatowego na masy członkowskie.

Wprowadzać powinniśmy nowoczesne, poglądowe formy szkolenia: film krajoznawczy i instruktażowy (z dyskusją) czy ćwiczenia na mapach. Najlepszy wykład nie zastąpi ćwiczebnej wycieczki do muzeum czy zajęć praktycznych.

Taką rolę praktycznego i poglądowego ćwiczenia mogą mieć również spotkania kursantów z doświadczonymi działaczami turystycznymi. To samo da się powiedzieć o wszystkich formach imprez w terenie, rajdowych wycieczkach, zlotach itp. Jedną wycieczką na zakończenie kursu nie może mieć charakteru instruktażowo-ćwiczebnego, a powinna być sprawdzianem wiedzy praktycznej i sprawności kursantów.

Powstaje teraz pytanie: kiedy to wszystko zrealizować skoro i tak istnieją duże trudności ze szkoleniem przodowniczym w pełni sezonu? Trudności te można rozwiązać stosując trzystopniowy system szkolenia przez wprowadzenie (jako pierwszego stopnia) wstępnego okresu kandydackiego. W określonym czasie trwania tego okresu kandydaci na przodowników powinni zaznajomić się z przepisową lekturą, wziąć udział w cyklu imprez wzorcowo-ćwiczebnych w charakterze asystentów — pomocników organizatorów i osób prowadzących te imprezy. W okresie

dalszy ciąg na str. 7

O OCHRONIE ZABYTKÓW TECHNIKI

dalszy ciąg ze str. 4

strający określony etap postępu technicznego. Są więc zabytkiem techniki wnętrza kopalni rud w Tarnowskich Górach, ślady prymitywnych dymarek, w których wytapiano żelazo w pierwszych wiekach naszej ery, inżynierskie konstrukcje hydrotechniczne jak jazy, groble czy zapory. Zaliczamy do tej grupy zabytków liczne jeszcze na naszych ziemiach obiekty tzw. przemysłu ludowego: młyny, wiatraki, kuźnie, folusze. Za zabytki techniki uznajemy również pojedyncze narzędzia, maszyny i urządzenia techniczne a nawet dawne wyroby, które świadczą o technice ich wykonania.

Jak z powyższego zestawienia

przykładów wynika, zabytki techniki stanowią grupę bardzo zróżnicowaną tak pod względem rozmiarów i ciężaru jak charakteru. Niektóre zabytki techniki to całe zakłady przemysłowe obejmujące kompleksy budynków jak np. huta żelaza w Chlewiskach w woj. kieleckim, inne to drobne nawet narzędzia. Oczywiście racjonalna ochrona zabytków techniki wymaga innego podejścia do każdego prawie rodzaju zabytku.

Pojedyncze maszyny, urządzenia i narzędzia powinny być gromadzone w placówkach muzealnictwa technicznego.

Obiekty takie jak budynki przemysłowe, młyny, wiatraki czy wreszcie konstrukcje inżynierskie muszą być chronione na miejscu. Opieka nad takimi właśnie obiektami stanowi największe pole do działania dla społecznej ochrony zabytków. Stanowczo mało mamy jeszcze społecznych opiekunów dla tego rodzaju zabytków. Rola społecznej opieki nad zabytkami techniki nie

sprowadza się zresztą jedynie do czuwania nad stanem i sposobem użytkowania obiektów o uznanej wartości. Równie ważnym odcinkiem jest informowanie władz konserwatorskich o obiektach nieznanych, nieujętych jeszcze w rejestrze zabytków. A trzeba stwierdzić, że takich obiektów jest jeszcze na pewno wiele. Nie było bowiem na terenie kraju dokładnej rejestracji zabytków techniki. Akcja ta niedawno dopiero rozpoczęła objęła zaledwie kilka powiatów, głównie z terenu woj. kieleckiego i krakowskiego. Stąd nie wiemy jak liczne i wartościowe zabytki techniki posiadamy.

Każda informacja jest bardzo cenna, oczywiście dotyczy również informacji o drobnych zabytkach, bowiem dzięki temu odpowiednio, kompetentne muzea będą mogły te zabytki zabezpieczyć. Wszelkie informacje prosimy kierować pod adresem Wojewódzkich Urzędów Konserwatorskich lub Komisji Opieki nad Zabytkami ZG PTTK.

Nad programem szkolenia przodowników turystyki motorowej kilka uwag i propozycji

ciąg dalszy ze str. 6

tym kandydaci powinni odbywać obserwowany staż organizacyjny, działając na terenie kół, klubów i innych placówek organizacyjnych PTTK lub związków zawodowych. Ten system pozwoli też łatwiej dotrzeć do przeszkolonych ogólnie organizatorów turystyki w organizacjach związkowych i objąć ich specjalistycznym szkoleniem przewodnickim na kursach, organizowanych przez okręgowe komisje turystyki motorowej — a stanowiących w tym systemie drugi stopień szkolenia. Pozwoliłoby to na znaczne zwiększenie liczby przeszkolonych, którzy — związani silnie ze swymi zakładami pracy lub placówkami środowiskowymi — wrócą później do pracy organizacyjnej w terenie, na czym przecież najbardziej nam zależy.

Drugi (okręgowy) stopień szkolenia powinien być zorganizowany na zasadzie grup seminaryjnych (5—10) osób zamieszkałych lub działających na wspólnym terenie. Program przewidywałby lekturę obowiązującą oraz zadania ćwiczebne kontrolowane przez dojeżdżających z okręgu konsultantów. Przy tym systemie 3—4 dniowy kurs okręgowy powinien być generalnym podsumowaniem i sprawdzeniem nabytych wiadomości i umiejętności praktycznych w czasie 1-dniowego egzaminu ustnego i pisemnego oraz 2-dniowej imprezy, na której każdy kursant prowadziłby grupę uczestników.

Nie ma więc trudności w szkoleniu okręgowym w czasie sezonu. Kursanci mogą odbywać „praktyki wakacyjne” prowadząc różne wycieczki i imprezy organizowane na szczeblu okręgu.

Zgłoszone propozycje podyktowała troska o coraz wyższy poziom, o coraz lepsze przygotowanie praktyczne przodowników turystyki motorowej, które pozwoli sprostać rosnącym zadaniom, jakie stawia przed nami burzliwy rozwój turystyki motorowej. Chodzi też o to, by przodownik nie stawał się działaczem typu administracyjno-organizacyjnego, aby był przede wszystkim praktykiem — organizatorem imprez turystycznych oraz dobrym propagatorem i wychowawcą nowego narybku, aby hamował niezdrowe ambicje „pożeraczy” kilometrów i kierował je na tory prawdziwego krajoznawstwa: bliżej piękna naszych zabytków i przyrody. A więc — by wiedza zdobyta na kursach pozwoliła wieść turystów zmotoryzowanych w las!

mgr Wojciech Lucas

Nowości wydawnicze

Mapy

1. BIESZCZADY. Mapa turystyczna. Podz. 1 : 125 000. Wyd. 4. W-wa 1964. PPWK, cena 10.— zł.
2. KARPACZ. SZKLARSKA PORĘBA. Plan turystyczny. (Podz. 1 : 9000, 1 : 15 000) W-wa 1963. PPWK, cena 10.— zł.
3. MAPA SAMOCHODOWA POLSKI. Podz. 1 : 1 000 000. W-wa 1964. PPWK, cena 10.— zł.
4. MAPA WOJ. BYDGOSKIEGO. Podz. 1 : 500 000. Wyd. 3. W-wa 1964. PPWK, cena 10.— zł.
5. PLAN DZIELNIC CENTRALNYCH MIASTA POZNAŃA. Wyd. 6. W-wa 1964. PPWK, cena 10.— zł.
6. PLAN MIASTA LUBLINA. Wyd. 2. W-wa 1964. PPWK, cena 10.— zł.
7. POBRZEŻE BAŁTYKU. Mapa turystyczna. Podz. 1 : 400 000. Wyd. 3. W-wa 1964. PPWK, cena 15.— zł.
8. WARSZAWA. Wyd. 2. W-wa 1964. PPWK, cena 10.— zł.
9. WIELKIE JEZIORA MAZURSKIE. Mapa turystyczna. Podz. 1 : 120 000. Wyd. 3 popraw. i uzupełn. W-wa 1964. PPWK, cena 10.— zł.

Przewodniki

1. BESKIDY — ŚLĄSKI — ZYWIECKI — MAŁY. — Krygowski Władysław — W-wa 1964. SiT, cena 35.— zł.
2. DRAWNO I OKOLICE — Wojciewska Helena — W-wa 1964. SiT.
3. DWA DNI W WARSZAWIE — Gajewski Aleksy — W-wa 1964. SiT, cena 12.— zł.
4. GLIWICE I OKOLICA. W-wa 1964. SiT.
5. GRYFÓW, GRYF, LUBOMIERZ — Bachmiński Janusz — Wrocław 1964. Ossolineum, cena 27.— zł.
6. KRZESZÓW — Dziurla Henryk — Wrocław 1964. Ossolineum, cena 16.— zł.
7. LADEK ZDROJ, MIĘDZYGORZE, DŁUGOPOLE ZDROJ I OKOLICE — Koźmiński Andrzej — W-wa 1963. SiT, cena 10.— zł.
8. MORYN I OKOLICE — Piskorski Czesław — W-wa 1964. SiT.
9. NOWOGARD I OKOLICE — Piskorski Czesław — W-wa 1964. SiT.
10. OKOLICE WIEZYCY — Skonka Czesław — Gdynia 1964. Wyd. Morskie, cena 6.— zł.
11. OLSZTYŃSKIE DZISIAJ — Olsztyn 1963. Pojezierze, cena 15.— zł.
12. POJEZIERZE MIĘDZYCHODZKO-SIERAKOWSKIE — Łecki Włodzimierz — Poznań 1963. Wydawn. Poznańskie, cena 12.— zł.

Poniżej zamieszczamy dalszy ciąg wy-
kazu filmów poświęcony „ZABYTKOM
ARCHITEKTONICZNYM”

Z kamerą

po kraju

BALLADA O SIEDMIU ZAMKACH —
dźwiękowy, czarno-biały, 2 akty, czas
wyświetlania 14 minut.

Film o zamkach piastowskich Dolnego
Śląska. Oglądamy kolejno zabytkowe
obiekty — na tle średnio-wiecznych le-
gend. Zamki w Bolkowie, Grodnie, Choj-
nastach, Wieluniu, Swinach i Bolczowie.
Wstawki inscenizacyjne obrazują wojnę
ze Szwecją oraz fragmenty bitwy obel-
niczej.

BAROK W POLSCE — dźwiękowy,
czarno-biały, 1 akt, czas wysw. 11 min.
Architektura, rzeźba, oraz malarstwo
barokowe. Krótki wstęp informuje o
ewolucjach form renesansowych aż do
baroku. Przykłady architektury kościel-
nej i świeckiej oraz barokowych ele-
mentów zdobniczych w architekturze
polskiej. Oglądamy m.in. pałac Jana So-
bieskiego w Wilanowie, wspaniałą Pięć
w kościele św. Anny w Krakowie oraz
jako przykład rzeźby świeckiej — kolum-
nę Zygmunta w Warszawie.

DRZWI GNIEŹNIENSKIE — dźwięko-
wy, czarno-biały, 2 akty, czas wysw. 15
minut.

Plaskorzeźby umieszczone na drzwiach
katedry gnieźnieńskiej należą do naj-
cenniejszych zabytków sztuki romań-
skiej w Polsce. Dzieło nieznanych rzeź-
biarzy z XII w. (18 plaskorzeźb opowia-
dających dzieje żywota św. Wojciecha)
dokładnie sfilmowane, przenosi wyobra-
żenie widza od początków państwowości
polskiej, pozwalając wnikać w ducha
epoki pierwszych Piastów.

**DZIAŁO SIĘ TO W CZASACH ODRO-
DZENIA** — dźwiękowy, czarno-biały,
2 akty, czas wyświetlania 16 minut.

Realizatorzy filmu wyzyskując ma-
teriały ilustracyjne pisarzy XVI i XVII
w. przedstawili obraz epoki renesansu na
ziemiach polskich. Uwagę skupiono na
dworze szlacheckim, rzemieślnikach
Krakowa, życiu żaków oraz wsi. Zdjęcia
z Uniwersytetu Jagiellońskiego dają
obraz życia w ówczesnym mieście. Ko-
mentarz poparty cytatami czołowych
postaci tego okresu — M. Rej, Jan Ko-
chanowski, A. Frycz Modrzewski, M.
Bielski i innych.

DZIEŁO MISTRZA STWOSZA — dźwię-
kowy, czarno-biały, 2 akty, czas wy-
świetlania 20 minut.

Kraków średnio-wieczny. Tradycje kul-
turalne miasta. Architektura: Barbakan,
Brama Floriańska, Wawel, groby Jagiel-
lonów.

Wystawa Ołtarza Mariackiego na Wa-
welu. Zbliżenia fragmentów ołtarza: po-
stacie apostołów i Marii Matki Bożej,
Narodzenie Marii, Boże Narodzenie, Hold
Trzech Króli itp. W komentarzu infor-
macje o losach Ołtarza podczas wojny
1939—1945 i pracach konserwatorskich.

OPOWIEŚĆ O ZAMKU WAWELSKIM
— dźwiękowy, barwny, 2 akty, czas wy-
świetlania 20 minut.

Tysiącletnia historia Wawelu, siedziby
królów polskich „wielotomowej księgi
polskich dziejów i kultury”. Film ukazuje
wspaniałe bogactwo królewskich komnat,
arcydzieł sztuki, bezcennych
pamiątek narodowych — świadków his-
torii.

HUTA SPRZED STU LAT — dźwięko-
wy, czarno-biały, 1 akt, czas wysw.
10 min.

Metody pracy w dawnym hutnictwie.
Reportaż z huty w Małcu, która pra-
cuje do dziś nie zmieniając urządzeń od
połowy XIX w. Jest to zabytek muzealny
funkcjonujący na niezmiennych od tego
czasu zasadach. Piec huty mela-
niczkiej pamiętają księżda Staszica.

W STAREJ FABRYCE — dźwiękowy,
czarno-biały, 1 akt, czas wysw. 7 minut.

Film o jednej z najstarszych, czynnej
dotychczas odlewni rud w Węgierskiej
Górze koło Żywca. Zarówno urządzenia
jak i metody pracy pochodzą z czasów,
kiedy na ziemiach polskich powstawały
pierwsze huty i fabryki. Film pokazuje
również inicjatywę robotników w dzie-
dzinie unowocześnień produkcji odlewni
oraz ilustruje zmianę warunków ży-
cia pracowników fabryki.

NA ORAWIE STOI DWÓR — „Czy
wicie że...” nr 3/59 dźwiękowy, barwny,
czas wyświetlania 6 minut.

Opowieść o rodowej siedzibie polskich
sołtysów Orawy (Zubrzyca Górna —
okolice Babiej Góry), wspominał klejno-
cie kultury orawskiej. W zabytkowej
budowli mieści się obecnie muzeum.

**ARCHITEKTURA GOTYCKA W POL-
SCE** — dźwiękowy, czarno-biały, 1 akt,
czas wyświetlania 10 minut.

Na przykładzie bazylikowego kościoła
w Strzygoniu film pokazuje główne za-
łożenia i rozwiązania architektury go-
tyckiej. Smukłość, wyniosłość i strze-
listość form uzyskano dzięki przeniesie-
niu ciężaru sklepienia na łuki przypo-
rowe wystające na zewnątrz kościoła.
Oglądamy różne rozwiązania sklepień:
gwieździste, kryształowe i promienne.
Olbryzmie wewnątrz rozświetlają witra-
że. Styl gotycki znalazł zastosowanie
również w architekturze miejskiej. Wi-
dzimy zabytkowe kamieniczki, ratusz
i spichlerz w Toruniu i Uniwersytet
w Krakowie. Rzeźbę dekoracyjną zasto-
sowano zarówno w budownictwie ko-
ścielnym jak i świeckim.

MIEJSKIE MURY OBRONNE — dźwię-
kowy, czarno-biały, 1 akt, czas wy-
świetlania 12 minut.

Film ilustruje rozwój fortyfikacji
miejskich. Na makiecie starego słowiań-
skiego grodu wyjaśniono sposób bu-
dowania grodu obronnego w czasach śred-
nio-wiecznych. Miasto usytuowane na
wzgórzu otoczone było wałem obronnym.
Na dobrze zachowanych murach miej-
skich w Paczkowie możemy prześledzić
elementy fortyfikacji: bramy, bastje
z wąskimi otworami strzelniczymi. Szych
i makieta średnio-wiecznego Krakowa po-
kazują jak przebiegała zabudowa miasta.
Od centrum miasta — rynku biega
uliczki do murów obronnych. W XIV w.
cegła zastępuje kamień. Mury stają się
coraz trudniej dostępne przez wzmocnie-
nie ich barbakanami.

BISKUPIN — niemy, czarno-biały,
2 akty, czas wyświetlania 22 minuty.

Film przedstawia prace wykopalisko-
we w Biskupinie, gdzie zachowały się
resztki drewnianych urządzeń obron-
nych, domów, różne narzędzia i przed-
mioty, co pozwoliło dość dokładnie od-
tworzyć wygląd osady i tryb życia jej
mieszkańców.

Nowości wydawnicze

13. **POLSKA**. Przewodnik turystyczny. — Bajcar Adam —
W-wa 1964, Polonia, cena 22.— zł.

14. **PRZEWODNIK KRAJOZNAWCZY PO TRASACH
OGÓLNOPOLSKIEGO RAJDU KOLARSKIEGO W JURZE
KRAKOWSKO-WIELUŃSKIEJ** — Małecki Jerzy — Kraków
1964. PTTK,

15. **PUSZCZA KAMPINOSKA** — Chłudziński Tomasz —
W-wa 1964. SiT, cena 8.— zł.

16. **WĘDRÓWKA WAKACYJNA PO BESKIDZIE ŚLĄ-
SKIM** — Bańczyk Mikołaj — W-wa 1964. SiT,

17. **WISŁA**. Przewodnik dla turystów wodnych — Szym-
borski Stanisław — W-wa 1964. SiT, cena 50.— zł.

Albumy, monografie i inne

1. **BABIÓRSKI PARK NARODOWY**. Pod red. Władys-
ława Szafera. Kraków 1963. PWN, cena 60.— zł.

2. **DOLNY ŚLĄSK**. Pod red. Władysława Bielowicza —
Wrocław 1963. Ossolineum, cena 80.— zł.

3. **JELENIA GÓRA** — Szypowski Andrzej, Szypowska Ma-
ria — W-wa 1964. SiT, cena 40.— zł.

4. **KALENDARZ DZIEJÓW KRAKOWA** — Francie Miro-
slaw — Kraków 1964, cena 35.— zł.

5. **KRAKÓW** — Hartwig Edward — W-wa 1964. SiT, ce-
na 100.— zł.

6. **LUBLIN** — Gawarecki Henryk, Gawdzik Czesław —
W-wa 1964. Arkady, cena 100.— zł.

7. **MAZOWSZE** — Puciata Olgierd — W-wa 1964. Arkady,
cena 100.— zł.

8. **OPÓLE** — Szypowski Andrzej, Szypowska Maria —
W-wa 1963, SiT, cena 40.— zł.

9. **REGIONY TURYSTYCZNE POLSKI** — Mileska Maria
Irena — W-wa 1963. PWN, cena 34.— zł.

10. **ROCZNIK MUZEUM ŚWIĘTOKRZYSKIEGO**. Kch-
1963. Wydawn. Literackie, cena 65.— zł.

11. **SŁOWNIK BIOGRAFICZNY WARMII, MAZUR I PO-
WISLA** — Oracki Tadeusz — W-wa 1963, PAX, cena 70.— zł.

12. **ULICE I PLACE WARSZAWY** — Szwanowski Euge-
niusz — W-wa 1963. PWN, cena 88.— zł.

13. **WOJEWÓDZTWO GDANSKIE** — Borowik Józef —
W-wa 1964. PWN, cena 25.— zł.

14. **WROCLAWSKI OSTROW TUMSKI** — Mierzecka Jani-
na — Wrocław 1964. Ossolineum, cena 45.— zł.

15. **ZIEMIA PROSZOWICKA**. Kraków 1964. Wydawn. Arty-
styczno-Graficzne, cena 45.— zł.

Sprostowanie

W numerze 66—67 Biuletynu Informacyjnego zosta-
ła podana Lista Odznaczonych Złotą Odznaką PTTK
— odznaczeni

25. Staszczyński Władysław

26. Ciasnocha Alojzy

27. Mikita Wiesław

są działaczami Okręgu Wrocławskiego, a nie Oddziału
Stożecznego, jak mylnie wydrukowano.

Biuletyn Informacyjny ZG PTTK — redaguje Kolegium

Wydawca: Dział Propagandy i Wydawnictw
Zarządu Gł. PTTK

Adres redakcji: Warszawa, ul. Senatorska 11 tel: 26408

Wydaje: Agencja Wydawnicza „Ruch”

Nakład: 5000 egz.

Zakł. Graf. „Ruch” W-wa zam. 1516-64 Z-32